IL-KUMMISSJONI
EWROPEA

Brussell, 29.6.2023
COM(2023) 355 final

RAPPORT TAL-KUMMISSJONI LILL-PARLAMENT EWROPEW U LILL-KUNSILL

Is-Sbatax-il Rapport Annwali tal-2022 dwar l-implimentazzjoni tal-assistenza tal-Unjoni skont ir-Regolament tal-Kunsill (KE) Nru 389/2006 tas-27 ta' Frar 2006 li jistabbilixxi strument ta' sostenn finanzjarju għall-inkoraġġiment tal-iżvilupp ekonomiku tal-komunità Turko-Ċiprijotta

RAPPORT TAL-KUMMISSJONI LILL-PARLAMENT EWROPEW U LILL-KUNSILL

Is-Sbatax-il Rapport Annwali tal-2022 dwar l-implimentazzjoni tal-assistenza tal-Unjoni skont ir-Regolament tal-Kunsill (KE) Nru 389/2006 tas-27 ta' Frar 2006 li jistabbilixxi strument ta' sostenn finanzjarju għall-inkoraġġiment tal-iżvilupp ekonomiku tal-komunità Turko-Ċiprijotta

1. INTRODUZZJONI

Ir-Regolament tal-Kunsill (KE) Nru 389/2006[1] (ir-"Regolament dwar l-Għajnuna") huwa l-bażi għall-forniment ta' assistenza lill-Komunità Ċiprijotta Torka u jeżiġi rapportar annwali lill-Kunsill u lill-Parlament Ewropew.

2. L-IPPROGRAMMAR TAL-ASSISTENZA

Bejn l-2006 u t-tmiem tal-2022, ġew ipprogrammati EUR 656 miljun għal operazzjonijiet fl-ambitu tar-Regolamentazzjoni dwar l-Għajnuna. L-ammont impenjat f'Ottubru 2022 għall-programm ta' azzjoni annwali tal-2022 kien ta' EUR 33,4 miljun[2]. Il-Qafas Finanzjarju Pluriennali (QFP) 2021-2027 ipprovda perspettiva pluriennali għall-programm b'dispożizzjoni għal finanzjament stabbli u annwali. Madankollu, il-programm ta' assistenza huwa ta' natura eċċezzjonali u tranżizzjonali, li għandu l-għan li jħejji u jiffaċilita, kif xieraq, l-applikazzjoni sħiħa tal-acquis fl-oqsma tar-Repubblika ta' Ċipru fejn il-Gvern tar-Repubblika ta' Ċipru ma jeżerċitax kontroll effettiv wara soluzzjoni għall-problema ta' Ċipru. Kemm ir-Regolament dwar l-Għajnuna kif ukoll ir-Regolament tal-Kunsill Nru 2020/2093[3] li jistabbilixxi l-qafas finanzjarju pluriennali pprevedew reviżjoni fil-każ tar-riunifikazzjoni.

3. MEKKANIŻMI TA' IMPLIMENTAZZJONI

Il-programm huwa implimentat fiż-żoni tar-Repubblika ta' Ċipru li fihom il-Gvern tar-Repubblika ta' Ċipru ma jeżerċita l-ebda kontroll effettiv u fejn l-applikazzjoni tal-acquis hija temporanjament sospiża skont il-Protokoll 10 tat-Trattat tal-Adeżjoni. L-assistenza hija implimentata f'ġestjoni diretta u indiretta.

Il-Kummissjoni topera f'kuntest politiku, legali u diplomatiku uniku. L-għoti ta' tali għajnuna ma jimplikax r-rikonoxximent ta' xi awtorità fiż-żoni barra mill-Gvern tar-Repubblika ta' Ċipru. Biex jiġi implimentat il-programm, huma meħtieġa arranġamenti *ad hoc* filwaqt li jiġu rrispettati l-prinċipji ta' ġestjoni finanzjarja tajba. Fi programmi ta' għajnuna ffinanzjati mill-UE, f'ċirkostanzi normali, ftehimiet ma' gvern benefiċjarju jistabbilixxu l-qafas legali għall-iżvilupp tal-assistenza. Ma jista' jsir l-ebda ftehim bħal dan għall-assistenza lill-komunità Ċiprijotta Torka. Il-ġestjoni u l-mitigazzjoni tar-riskju inerenti huma parti mir-responsabbiltà tal-Kummissjoni. Il-

[1] Ir-Regolament tal-Kunsill (KE) Nru 389/2006 tas-27 ta' Frar 2006 li jistabbilixxi strument ta' sostenn finanzjarju għall-inkoraġġiment tal-iżvilupp ekonomiku tal-komunità Turko-Ċiprijotta u li jemenda r-Regolament tal-Kunsill (KE) Nru 2667/2000 dwar l-Aġenzija Ewropea għar-Rikostruzzjoni (ĠU L 65 7.3.2006, p.5).

[2] Id-Deċiżjoni ta' Implimentazzjoni tal-Kummissjoni tat-13 ta' Diċembru 2021 dwar l-adozzjoni ta' Programm ta' Azzjoni għall-komunità Turko-Ċiprijotta għas-sena 2021 (C(2021) 8905).

[3] Ir-Regolament tal-Kunsill (UE, Euratom) 2020/2093 tas-17 ta' Diċembru 2020 li jistabbilixxi l-qafas finanzjarju pluriennali għas-snin mill-2021 sal-2027 (ĠU L L433I , 22.12.2020, p. 11).

miżuri adottati jinkludu l-monitoraġġ intensiv tal-kuntratti u l-forniment ta' appoġġ lill-benefiċjarji, kundizzjonijiet ta' pagament riveduti u approċċ bir-reqqa għall-użu tal-garanziji bankarji. L-assistenza tinkludi ammont sinifikanti ta' appoġġ għall-għotjiet, li jirrikjedi ġestjoni intensiva fir-riżorsi.

Sabiex jiġi żgurat l-impatt, il-komunità Ċiprijotta Torka trid tkun kompletament impenjata fit-tħejjija tal-implimentazzjoni tal-acquis fid-dawl tal-irtirar tas-sospensjoni tal-applikazzjoni tiegħu f'konformità mal-Protokoll 10, mad-dħul fis-seħħ ta' soluzzjoni komprensiva.

It-tim tal-programm jopera permezz tal-Uffiċċju tal-UE ta' Appoġġ għall-Programmi fl-oqsma li ma humiex taħt il-kontroll effettiv f'Nikosija. Ir-Rappreżentanza tal-Kummissjoni f'Ċipru tospita wkoll laqgħat, seminars u konferenzi stampa u tikkomunika mal-pubbliku Ċiprijott fil-gżira kollha, inkluż dwar il-Programm ta' Għajnuna. Barra minn dan, l-Infopoint tal-UE, iffinanzjat mill-Programm ta' Għajnuna, iwettaq firxa ta' azzjonijiet ta' komunikazzjoni u viżibilità, billi jipprovdi informazzjoni dwar politiki, prijoritajiet u azzjonijiet tal-UE b'sostenn għall-komunità Ċiprijotta Torka, u l-promozzjoni tal-kultura Ewropea.

4. IMPLIMENTAZZJONI MATUL IL-PERJODU TA' RAPPURTAR

4.1. Ħarsa ġenerali

Il-Kummissjoni tkompli timplimenta r-Regolament dwar l-Għajnuna bl-għan ġenerali li tappoġġa r-riunifikazzjoni. Fil-każ ta' soluzzjoni komprensiva għall-problema ta' Ċipru, abbażi ta' proposta mill-Kummissjoni, il-Kunsill se jiddeċiedi b'mod unanimu dwar l-adattamenti meħtieġa għal dan ir-Regolament.

L-operazzjonijiet fl-2022 inkludew il-kontinwazzjoni ta' għadd ta' proġetti stabbiliti u li rnexxew, bħall-boroż ta' studju tal-UE u l-miżuri għat-tisħiħ tal-fiduċja b'appoġġ kemm għall-Kumitat Tekniku għall-Wirt Kulturali kif ukoll għall-Kumitat għall-Persuni Neqsin. Faċilità ddedikata kompliet tiffinanzja l-inizjattivi bikomunali tal-Kumitati Tekniċi.

L-appoġġ għall-għotjiet għadu element essenzjali tal-programm. Ingħatat assistenza akbar lis-setturi ekonomiċi ewlenin li qed iħejju għal soluzzjoni permezz ta' proġetti mmirati lejn is-settur privat, iż-żoni rurali u l-iżvilupp tar-riżorsi umani. Saru sforzi biex ikomplu jtejbu b'mod tanġibbli s-sitwazzjoni attwali fl-eradikazzjoni tal-mard tal-annimali u fis-sikurezza tal-ikel.

Il-Kummissjoni kompliet bl-isforzi tagħha biex tgħin lill-komunità Ċiprijotta Torka tikkonforma mal-istandards stipulati mill-pakkett rigward żewġ miżuri adottati mill-Kummissjoni fl-2021, filwaqt li rreġistrat il- "Παλλουμυ" (Halloumi)/"Hellim" bħala denominazzjoni ta' oriġini protetta u stipulat il-kundizzjonijiet għall-moviment ta' dan il-prodott mil-Linja l-Ħadra. Sar sforz sostanzjali biex l-operaturi tan-negozji tal-ikel jingħataw assistenza biex iħejju għall-ewwel spezzjonijiet tad-denominazzjoni ta' oriġini protetta. Il-Kummissjoni nediet ukoll grupp ta' ħidma informali dwar l-Halloumi/Hellim li jlaqqa' flimkien partijiet ikkonċernati miż-żewġ komunitajiet Ċiprijotti.

Għad hemm ħafna lakuni fil-kapaċità tal-benefiċjarji li jimplimentaw b'mod effettiv l-acquis, wara d-dħul fis-seħħ ta' soluzzjoni komprensiva. Madankollu, l-komunità

Ċiprijotta Torka kompliet tagħmel progress tajjeb f'għadd ta' oqsma u fehmet aħajr l-isfidi.

Kwistjoni waħda li għadha għaddejja tirrigwarda l-kostruzzjoni tan-network tad-drenaġġ ta' Famagusta; li l-kuntratt tiegħu ġie tterminat mill-Kummissjoni f'Diċembru tal-2013. It-tilwima mal-ex kuntrattur ġiet ippreżentata għall-arbitraġġ fl-2017. F'Lulju 2022, it-tribunal tal-arbitraġġ ta d-deċiżjoni finali tiegħu, li mbagħad ġiet ikkontestata mill-kuntrattur quddiem il-qrati Belġjani. B'mod parallel, ix-xogħlijiet ta' rimedju relatati komplew b'mod kostanti.

Il-Kummissjoni kompliet tiżgura li l-Programm ta' Għajnuna jitwassal minkejja l-konsegwenzi tal-pandemija tal-COVID-19 u s-sitwazzjoni soċjoekonomika diffiċli fil-komunità Ċiprijotta Torka. Il-programm kompla jimplimenta l-pakkett ta' emerġenza tal-COVID-19, li kopra l-aktar provvisti mediċi urġenti, appoġġ ekonomiku għan-negozji, u pariri esperti lill-komunità Ċiprijotta Torka.

Fi tmiem is-sena, kienu qed joperaw 159 kuntratt taħt il-Programm ta' Għajnuna.

4.2. Progress skont l-objettivi

L-objettiv ġenerali tal-Programm ta' Għajnuna huwa li jiffaċilita r-riunifikazzjoni ta' Ċipru billi jħeġġeġ l-iżvilupp ekonomiku tal-komunità Ċiprijotta Torka, b'enfasi partikolari fuq l-integrazzjoni ekonomika tal-gżira, fuq it-titjib tal-kuntatti bejn iż-żewġ komunitajiet u mal-UE, u fuq it-tħejjija għall-acquis.

L-attivitajiet imwettqa fl-2022 huma deskritti hawn taħt, għal kull objettiv tar-Regolament dwar l-Għajnuna.

4.2.1. Objettiv 1: L-iżvilupp u r-ristrutturar tal-infrastruttura

Il-Programm ta' Żvilupp tan-Nazzjonijiet Uniti (United Nations Development Programme, UNPD) kompla jimplimenta l-Faċilità għall-Infrastruttura Lokali permezz ta' ftehimiet ta' kontribuzzjoni kontinwati mal-Kummissjoni għal total ta' EUR 33,2 miljun. Il-faċilità tipprovdi appoġġ għat-tħejjija u għall-implimentazzjoni tal-investimenti fl-infrastruttura lokali rilevanti.

Fl-2022, kienu attivi 14-il proġett prijoritarju fl-ambitu tal-Faċilità għall-Infrastruttura Lokali. Inkiseb progress sinifikanti fil-kostruzzjoni taċ-Ċentru għall-Kooperazzjoni ta' Kormakitis u l-estensjoni tal-impjant tat-trattament tal-ilma mormi ta' Morphou. Ix-xogħlijiet ta' riabilitazzjoni tal-Ġibjun ta' Kouklia bdew ukoll. Ittieħdu diversi ta' passi biex titħejja t-triq għat-tnedija ta' studju preliminari dwar il-fattibbiltà għall-impjant tal-enerġija solari bikomunali.

Fis-settur tal-ilma, il-kostruzzjoni tal-kollettur prinċipali tad-drenaġġ ġdid ta' Nikosija tlestiet f'Novembru 2021 u l-perjodu ta' notifika tad-difetti tal-proġett intemm f'Diċembru 2022. Il-proġett kien jinvolvi l-kostruzzjoni ta' 13-il km ta' kanali tad-drenaġġ biex l-ilma mormi miż-żona ta' Nikosija jittieħed fl-impjant għat-trattament tal-ilma mormi bikomunali ta' Nikosija, li huwa stess kien azzjoni ffinanzjata mill-UE u li tlesta fl-2013. Il-proġett se jnaqqas il-kontaminazzjoni tal-ilma ta' taħt l-art u se jipproteġi r-riżorsi tal-ilma kondiviżi għall-gżira kollha.

Ix-xogħlijiet ta' rimedju fuq in-netwerk tad-drenaġġ ta' Famagusta bdew f'Lulju 2021 u x-xogħlijiet bdew fiżikament f'Jannar 2022. L-objettiv tal-proġett huwa li r-rimedju ta' għadd kbir ta' difetti tal-proġett inizjali u t-titjib tal-kwalità u l-funzjonalità tas-sistema. Inkiseb progress sinifikanti matul l-2022, u madwar 70 % tal-pipeline ippjanat ġie installat. Il-proġett mistenni jitlesta lejn tmiem l-2023.

Il-perjodu ta' notifika tad-difetti tal-kuntratti ta' xogħlijiet emendati għall-estensjoni ta' landfill u għal impjant għat-tneħħija tal-gass minn landfill, intemm f'Jannar 2022, u l-faċilità għaddiet kompletament lill-komunità Ċiprijotta Torka.

Sfortunatament, il-benefiċjarju ma tejjibx l-operazzjonijiet u l-ġestjoni tal-faċilità tal-landfill, u kompla bi prattiki ħżiena tar-rimi tal-iskart filwaqt li ma għamel l-ebda użu mill-impjant tat-trattament tal-lissija. Dan inevitabbilment wassal għal deprezzament sinifikanti tal-investiment. Mingħajr l-involviment tal-Kummissjoni, il-benefiċjarju nieda żewġ sejħiet għall-offerti biex jikkuntratta operazzjonijiet tal-landfill. Madankollu, it-tnejn li huma ġew ikkanċellati, li jfisser li l-governanza tas-settur tal-iskart u l-futur tiegħu għadhom mhumiex ċari. Il-Kummissjoni ddedikat l-isforzi tagħha bla heda biex lill-benefiċjarju tappoġġah jirrettifika s-sitwazzjoni.

F'konformità mal-pjan integrat ta' ġestjoni tal-iskart solidu ffinanzjat mill-UE, l-għotjiet li jgħinu lil tmien komunitajiet lokali biex itejbu l-infrastruttura tal-ġestjoni tal-iskart tagħhom jinsabu fil-fażi finali tal-implimentazzjoni.

Il-kapaċità teknika lokali għall-monitoraġġ tal-kwalità ambjentali ssaħħet permezz tar-rinnovazzjoni tan-network għall-monitoraġġ tal-kwalità tal-arja, l-istabbiliment ta' laboratorju ta' referenza tal-kwalità tal-arja u tal-fjuwil, u l-forniment ta' attivitajiet ta' bini tal-kapaċità. In-network ta' monitoraġġ tal-kwalità tal-arja, li ħadem bis-sħiħ matul l-2022, issa jipprovdi kejl għal aktar sustanzi niġġiesa f'għadd akbar ta' lokazzjonijiet.

Fis-settur tat-telekomunikazzjoni, tkompla l-forniment ta' infrastruttura ġdida tax-xandir u mistenni jitlesta sa tmiem l-2023. Dan il-proġett iffinanzjat mill-UE huwa meħtieġ biex il-komunità Ċiprijotta Torkama tibqax tittrażmetti xandiriet televiżivi analogi mill-banda ta' frekwenzi 700 MHz. Fl-aħħar mill-aħħar, dan se jippermetti l-allokazzjoni mingħajr xkiel tal-banda ta' frekwenzi 700 MHz lis-servizzi mobbli 5G, u jikkontribwixxi biex tiżdied id-diġitalizzazzjoni fil-komunità Ċiprijotta Torka.

4.2.2. Objettiv 2: Il-promozzjoni tal-iżvilupp soċjali u ekonomiku

Il-Programm ta' Għajnuna kompla jiġġieled l-effetti ekonomiċi negattivi tal-pandemija tal-COVID-19 u jappoġġa l-ambjent tan-negozju fil-komunità Ċiprijotta Torka.

Il-proġett "Intraprenditorija u Djalogu Innovattivi", implimentat mal-Kooperazzjoni Extra-Ewropea tal-Irlanda ta' Fuq (Northern Ireland Cooperation Overseas, NI-CO), kien il-mezz ewlieni ta' appoġġ lis-settur privat, inkluż fid-dawl tal-irkupru mill-COVID-19. Fl-2022, l-iskema ta' għotjiet għas-Salvagwardja u l-Ħolqien tal-Impjiegi appoġġat 100 SME li kellhom suċċess b'finanzjament sa EUR 60 000 kull waħda. Dan apparti 770 mikrointrapriża, li fl-2021 ġew appoġġati b'EUR 1 500 kull waħda.

Sar progress sinifikanti fil-qasam tas-sigurtà tal-prodotti. F'Marzu 2022 tnieda proġett ta' assistenza teknika dwar is-sorveljanza tas-suq bl-għan li jiġu introdotti prattiki ġodda, u li jittejbu dawk eżistenti, fil-metroloġija, l-istandardizzazzjoni, l-akkreditazzjoni, u l-valutazzjoni tal-konformità. Il-proġett jikkontribwixxi għat-titjib tal-ambjent tan-negozju fil-komunità Ċiprijotta Torka u biex jiżgura li l-prodotti lokalment jikkonformaw mal-istandards tal-UE.

Fil-qasam tal-iżvilupp rurali, 189 bidwi ngħataw edukazzjoni u taħriġ vokazzjonali dwar il-ġestjoni tal-azjendi agrikoli u suġġetti relatati. Flimkien mal-investiment fit-taħriġ, 55 għotja għall-iżvilupp rurali li għandhom l-għan li jaġġornaw is-settur ipproċedew għall-istadju finali ta' implimentazzjoni. Tnieda programm pilota ta'

riċerka u dimostrazzjoni biex jingħeleb id-distakk bejn ix-xjenza, il-ħtiġijiet u l-prattika f'erba' temi pilota identifikati, inkluża l-iskema ta' denominazzjoni ta' oriġini protetta tal-Halloumi/Hellim.

Kompliet l-implimentazzjoni tal-proġett ta' assistenza teknika dwar is-sikurezza tal-ikel u t-tħejjija għall-kriżijiet, li għandu implikazzjonijiet għall-kummerċ li jgħaddi mil-Linja l-Ħadra u l-implimentazzjoni tal-pakkett Halloumi/Hellim. Ingħata appoġġ lil 28 operatur tan-negozju tal-ikel biex jiżviluppaw u jimplimentaw pjanijiet ta' azzjoni biex jilħqu l-istandards tal-UE. Il-proċess ta' ċertifikazzjoni tal-azjendi agrikoli beda u, sa tmiem l-2022, kienu ġew iċċertifikati 11-il azjenda agrikola u kienu ġew ivvalutati 26 azjenda agrikola oħra.

Tlesta t-tielet ittestjar u kampjunar fuq skala kbira ta' annimali għal mard prijoritarju, jiġifieri l-bruċelloži u t-tuberkuloži. Għal dan, il-Kummissjoni pprovdiet testijiet laboratorji, materjal konsumabbli u servizzi veterinarji. B'riżultat ta' dan, sa tmiem l-2022, ix-xejra ta' tnaqqis fir-rata ta' prevalenza tal-bruċelloži kompliet u laħqet madwar it-2 % ta' prevalenza tal-merħla.

L-appoġġ tal-UE kkontribwixxa wkoll biex isir aktar progress fl-involviment ta' veterinarji privati biex jimplimentaw il-kontrolli.

Fis-settur tal-edukazzjoni, inżamm appoġġ f'oqsma b'rabta qawwija maż-żieda fil-kapaċitajiet fis-suq tax-xogħol, inkluż permezz tal-edukazzjoni xjentifika, l-edukazzjoni u t-taħriġ vokazzjonali (ETV), u t-tagħlim tul il-ħajja. L-ewwel fażi tal-proġett ta' żvilupp tal-kurrikulu tal-edukazzjoni vokazzjonali pluriennali intemmet b'riżultati tanġibbli. Fost kisbiet oħra, dan għen biex jiġu żviluppati 20 pakkett ta' kurrikulu għall-kurrikuli tal-ETV riveduti u mekkaniżmu ġdid ta' ttestjar u evalwazzjoni għall-edukazzjoni tal-ETV. Il-proġett ġie estiż għal sentejn snin oħra.

F'termini ta' edukazzjoni xjentifika, 34 skola sekondarja u 12-il skola tal-ETV irċevew tagħmir għall-laboratorji tax-xjenza għal total ta' 77 laboratorju u ċentru wieħed ta' riżorsi tal-ETV, li jagħtu spinta lill-opportunitajiet ta' studju fix-xjenza għaż-żgħażagħ. Fis-snin preċedenti, 48 skola primarja rċevew tagħmir għall-laboratorji tax-xjenza. L-iżvilupp professjonali tal-għalliema u tal-amministraturi tal-iskejjel issaħħaħ permezz tal-ħolqien ta' riżerva ta' edukaturi. Total ta' 1 468 għalliem tal-primarja u tas-sekondarja, kapijiet tal-għalliema u amministraturi tal-iskejjel ġew imħarrġa f'suġġetti bħall-istudju u t-tagħlim iċċentrati fuq l-istudenti, l-użu tal-laboratorji tax-xjenza, u approċċi interattivi fl-istudju tal-lingwi. Għaddejja ħidma analitika biex titwitta t-triq għal appoġġ futur għat-tagħlim tul il-ħajja, l-edukazzjoni għall-bżonnijiet speċjali u l-kwalifiki.

Ġie ffirmat ftehim ġdid mal-Bank Dinji, li jiffoka fuq il-forniment kontinwu ta' appoġġ għall-monitoraġġ makroekonomiku, il-faċilitazzjoni tal-proċeduri kummerċjali u l-kummerċ li jgħaddi mil-Linja l-Ħadra, it-titjib tal-ambjent kummerċjali Ċiprijotta Torku l-forniment ta' appoġġ tekniku f'oqsma ewlenin tal-istatistika.

Fil-qasam tal-istatistika, f'Settembru 2022 beda proġett ta' assistenza teknika ma' Statistics Denmark bl-għan li jitjiebu l-forniment u l-ġestjoni tas-sorsi tad-*data* mill-impriżi. Qabel dan, ġew ipprovduti tagħmir tal-IT u software speċjalizzat biex jittejbu l-outputs statistiċi f'konformità mal-istandards tal-UE. Il-proġetti kienu kkomplementati minn assistenza mmirata pprovduta permezz tal-istrument tal-Kummissjoni għall-Assistenza Teknika u Skambju ta' Informazzjoni (TAIEX) u l-Bank Dinji. Dawn l-azzjonijiet kollha jiffurmaw strateġija komprensiva tal-UE

mmirata lejn it-titjib tal-forniment tal-istatistika fil-komunità Ċiprijotta Torka, li hija essenzjali biex jiġu ffaċilitati t-tħejjijiet għar-riunifikazzjoni.

4.2.3. Objettiv 3: Trawwim tar-rikonċiljazzjoni, miżuri għat-tisħiħ tal-fiduċja, u appoġġ għas-soċjetà ċivili

Il-Kumitat għall-Persuni Neqsin, appoġġat mill-Programm ta' Għajnuna permezz ta' ftehim ta' kontribuzzjoni mal-UNDP, kompla l-ħidma tiegħu fuq il-post u fil-laboratorju. Sa tmiem l-2022, minn total ta' 2 002 persuni neqsin, is-CMP eżuma 1 196 sett ta' fdalijiet. Minn dawn, 1 029 ġew identifikati ġenetikament u ġew irritornati lill-familji tagħhom.

F'Diċembru 2022, ġie ffirmat ftehim ġdid ta' kontribuzzjoni ta' EUR 2,6 miljun bħala finanzjament għall-operat tal-Kumitat fl-2023. B'mod ġenerali, fil-perjodu 2006-2022, l-UE kkontribwiet aktar minn EUR 35,8 miljun f'appoġġ għall-attivitajiet tiegħu, li jammontaw għal 75 % tal-finanzjament globali tiegħu f'dan il-perjodu.

Il-protezzjoni tal-wirt kulturali permezz tal-Kumitat Tekniku għall-Wirt Kulturali bikomunali baqgħet komponent ewlieni fil-miżuri ta' rikonċiljazzjoni u ta' tisħiħ tal-fiduċja appoġġati mill-Programm ta' Għajnuna, u fl-2022 tlestew 16-il proġett. B'mod ġenerali, il-programm tal-wirt kulturali rċieva finanzjament mill-UE ta' madwar EUR 24 miljun. Dan ippermetta li jiġu kkonservati, li jiġu appoġġati strutturalment, li jiġu protetti fiżikament jew restawrati, aktar minn 120 siti ta' wirt kulturali madwar il-gżira.

F'Diċembru 2022, ġiet iffirmata kontribuzzjoni ġdida ta' EUR 1 miljun biex titkompla l-faċilità ta' appoġġ iffinanzjata mill-UE lill-Kumitati Tekniċi. Dan l-appoġġ huwa implimentat mill-UNDP. Mill-2019 'l hawn, il-faċilità ta' appoġġ iffinanzjat aktar minn 10 proġett tal-Kumitati Tekniċi, minn studji ta' fattibbiltà u riċerka sa sessjonijiet ta' ħidma u wirjiet.

Wara li rnexxiet l-implimentazzjoni ta' skema pilota ta' boroż ta' studju bikomunali mill-United World Colleges, u biex titkompla l-esperjenza pożittiva mis-snin preċedenti, fl-2022 intgħażlu 12-il student miż-żewġ komunitajiet biex isegwu l-programm tad-Diploma tal-Bakkalawrjat Internazzjonali f'pajjiżi differenti. L-azzjonijiet implimentati mill-United World Colleges jinkludu wkoll attivitajiet interkomunitarji ta' involviment taż-żgħażagħ u korsijiet qosra mmirati biex iż-żgħażagħ ikunu abilitati jġibu bidla pożittiva fis-soċjetajiet tagħhom.

L-appoġġ għas-soċjetà ċivili kompla fl-2022. Il-proġett Civic Space, li jipprovdi assistenza teknika għall-organizzazzjonijiet tas-soċjetà ċivili, kompla jgħinhom jibnu l-kapaċitajiet tagħhom, jippromwovi ambjent abilitanti għall-iżvilupp tas-soċjetà ċivili, u jistimula n-networking u l-azzjonijiet konġunti mal-organizzazzjonijiet tas-soċjetà ċivili Ċiprijotti Griegi u oħrajn tal-UE. Minħabba r-rispons pożittiv dwar il-ħidma tiegħu, Civic Space ġie estiż għal sentejn oħra.

Is-sejħa l-ġdida għal proposti tas-Soċjetà Ċivili Ċiprijotta fl-Azzjoni VIII tnediet b'suċċess f'Marzu 2022 għal allokazzjoni finanzjarja totali ta' EUR 2,5 miljun. Is-sejħa ffukat fuq l-appoġġ ta' azzjonijiet fi tliet oqsma: azzjonijiet bikomunali ta' riċerka; azzjonijiet bikomunali għall-bini tal-fiduċja; u t-tisħiħ tas-soċjetà ċivili fil-komunità Ċiprijotta Torka. Il-proċess ta' aġġudikazzjoni kien għaddej fi tmiem l-2022. It-12-il proġett mogħtija taħt l-edizzjoni preċedenti tas-sejħa daħlu fil-fażi ta' implimentazzjoni sħiħa tagħhom, u dan ippermetta li s-soċjetà ċivili twettaq attivitajiet ewlenin ta' tqajjim ta' kuxjenza u tistimula l-attività ċivika.

L-assoċjazzjoni tal-Pjattaforma tad-Drittijiet tal-Bniedem kompliet timplimenta b'suċċess l-għotja diretta tagħha ffinanzjata mill-UE. L-attivitajiet ewlenin iffukaw fuq il-ġlieda kontra t-traffikar, id-drittijiet tar-refuġjati, id-drittijiet tal-LGBTIQ+, il-parteċipazzjoni tal-partijiet ikkonċernati rilevanti, il-kundizzjonijiet ta' detenzjoni u l-libertà mit-tortura. Il-pjattaforma kienet involuta biex jitressaq l-ewwel każ ta' traffikar tal-bnedmin quddiem il-"qrati" tal-komunità Ċiprijotta Torka, li ntemm f'kundanna. Appoġġat ukoll lill-vittmi tal-ksur tad-drittijiet tal-bniedem u se ssaħħaħ il-kapaċitajiet tas-soċjetà ċivili dwar kwistjonijiet ibbażati fuq id-drittijiet b'mod ġenerali.

4.2.4. Objettiv 4: It-tqarrib tal-Komunità Ċiprijotta Torka lejn l-Unjoni

Fl-2022, il-Goethe-Institut ħa post il-British Council bħala s-sieħeb inkarigat mill-implimentazzjoni għall-Programm ta' Borož ta' Studju tal-UE. F'April 2022, ġie konkluż ftehim ta' kontribuzzjoni mal-Goethe-Institut għal ammont ta' EUR 5 miljun. Matul is-sena, ġew offruti 159 borož ta' studju lil studenti Ċiprijotti Torok biex jattendu universitajiet fil-pajjiżi tal-UE, u l-ewwel Ċiprijott Tork li bbenefika minn borża ta' studju tal-UE ġie ammess fil-Kulleġġ tal-Ewropa.

Mill-2007 'l hawn, ingħataw lil studenti aktar minn 2 000 borża ta' studju, li jkopru aktar minn 100 università u 23 pajjiż tal-UE. Dawn il-borož ta' studju jappoġġaw lill-istudenti matul l-ewwel sena ta' studji fl-ewwel livell universitarju, lill-istudenti gradwati fil-programm ta' masters jew ta' dottorat tagħhom, u lir-riċerkaturi u lill-professjonisti biex ikomplu jiżviluppaw il-ħiliet lingwistiċi u professjonali tagħhom fl-Istati Membri tal-UE.

L-Infopoint tal-UE huwa ġestit mill-Uffiċċju ta' Appoġġ għall-Programmi tal-UE flimkien mar-Rappreżentanza tal-Kummissjoni f'Ċipru. Fl-2022, permezz tal-attivitajiet tagħha kemm online kif ukoll offline, kisbet livell għoli ta' viżibbiltà għall-UE. L-Infopoint tal-UE kopra aktar minn 20 tema relatata mal-UE, inkluż l-ugwaljanza bejn il-ġeneri, il-vjolenza bbażata fuq il-ġeneru, id-drittijiet tal-LGBTIQ+, id-drittijiet għall-persuni b'diżabilità, id-diżinformazzjoni, u s-saħħa u s-sikurezza fuq il-post tax-xogħol.

L-Infopoint tal-UE organizza 35 avveniment li attiraw aktar minn 16 000 parteċipant. L-avvenimenti rreġistraw żieda żgħira fl-attendenza meta mqabbla mas-snin preċedenti. Barra minn hekk, ġew żviluppati 14-il pubblikazzjoni, 69 infografika u 12-il prodott awdjoviżiv, li jiffukaw fuq il-prijoritajiet tal-UE f'Ċipru. It-traffiku fuq il-midja soċjali tal-Infopoint tal-UE kompla jiżdied. Il-paġna Facebook tal-Infopoint tal-UE rċeviet madwar 1 000 segwaċi ġodda fl-2022.

4.2.5. Objettivi 5-6: It-tħejjija tal-komunità Ċiprijotta Torka biex tintroduċi u timplimenta l-acquis

L-istrument TAIEX jintuża biex jimplimenta l-objettivi 5 u 6 tar-Regolament dwar l-Għajnuna. Dan jgħin biex il-komunità Ċiprijotta Torka tkun ippreparata għall-implimentazzjoni tal-acquis fid-dawl tal-irtirar tas-sospensjoni tal-applikazzjoni tiegħu mad-dħul fis-seħħ ta' soluzzjoni komprensiva.

Il-Faċilità TAIEX għadha għodda importanti li tikkontribwixxi għall-objettivi tal-Programm ta' Għajnuna. Fl-2022, l-istrument ipprovda appoġġ kontinwu fi 12-il qasam tematiku tal-acquis permezz ta' kombinazzjoni ta' avvenimenti online u fuq il-post. Ipprovda wkoll assistenza regolari minn esperti tas-saħħa fil-kuntest tal-pandemija tal-COVID-19. B'kollox, ġew organizzati 151 avveniment tat-TAIEX, u numru tagħhom baqa' għoli l-istess meta mqabbel mas-sena ta' qabel. Barra minn

hekk, ġiet żviluppata bażi tad-*data* tat-testi legali kollha abbozzati bl-appoġġ tat-TAIEX, u komplew l-isforzi biex tittejjeb il-kwalità tat-traduzzjoni u tal-interpretazzjoni fil-komunità Ċiprijotta Torka.

L-appoġġ tat-TAIEX għall-kummerċ minn naħa għall-oħra tal-Linja l-Ħadra (ir-Regolament tal-Kunsill (KE) Nru 866/2004) issokta. Esperti indipendenti b'mandat tal-Kummissjoni wettqu spezzjonijiet regolari tal-frott u l-ħaxix frisk, il-patata, l-għasel u l-ħut. Barra minn hekk, fl-2022, sitt tipi ta' ikel ipproċessat ta' oriġini mhux mill-annimali qasmu l-Linja l-Ħadra għall-ewwel darba. Dawn jinkludu ż-żejt taż-żebbuġa, it-tahini, il-ħelwa tat-tork, il-ġulepp tal-ħarrub, il-ġamm u l-meraq tal-frott. L-esperti tat-TAIEX kienu l-forza ewlenija li tiżgura standards u kwalità fil-livell tal-UE permezz tal-kontrolli ta' konformità rilevanti tal-faċilitajiet.

Il-Kummissjoni ħadmet ukoll biex tneħħi l-ostakli għall-kummerċ mil-Linja l-Ħadra billi żgurat l-implimentazzjoni bla xkiel tar-reġimi ta' spezzjoni li għadhom kif ġew stabbiliti, li issa jeħtieġu ċertifikati fitosanitarji għall-frott u l-ħaxix kollu.

4.3. Eżekuzzjoni finanzjarja (kuntratti u pagamenti)

4.3.1. Ikkuntrattar

Fl-2022, il-Kummissjoni ffirmat impenji legali li jammontaw għal EUR 27.2 miljun.

4.3.2. Pagamenti

Fl-2022, il-pagamenti totali kienu ta' EUR 40.6 miljun (EUR 38 miljun fl-2021).

4.4. Monitoraġġ

Il-Kummissjoni hija direttament responsabbli għall-implimentazzjoni tal-biċċa l-kbira tal-proġetti (ġestjoni diretta). Il-livell ta' monitoraġġ mill-persunal tal-Kummissjoni huwa għoli ħafna, b'kuntatti kostanti mal-kuntratturi, żjarat ta' verifika fuq il-post, laqgħat fuq il-post u laqgħat mal-kumitati ta' tmexxija. L-assistenza teknika pprovduta mit-Tim ta' Appoġġ għall-Għotjiet kompliet tappoġġa lill-Kummissjoni fil-monitoraġġ tal-implimentazzjoni tal-kuntratti ta' għotja, filwaqt li għenet ukoll lill-benefiċjarji tal-għotjiet fl-applikazzjoni tar-regoli tal-UE dwar l-implimentazzjoni tal-kuntratti ta' għotja, inklużi r-regoli sekondarji tal-akkwist.

Il-Kummissjoni timplimenta wkoll għadd ta' kuntratti permezz ta' ġestjoni indiretta. L-entitajiet ta' implimentazzjoni bħall-UNDP, il-Bank Dinji, il-Goethe-Institut u n-NI-CO, jirrapportaw lill-Kummissjoni f'konformità mal-ftehimiet qafas rispettivi. Il-Kummissjoni hija involuta mill-qrib fil-monitoraġġ ta' kuljum ta' dawn l-azzjonijiet.

4.5. Awditjar u kontrolli

Ir-rakkomandazzjonijiet tal-aħħar awditu mwettaq mis-Servizz tal-Awditjar Intern li sar fl-2017, relatati mal-arranġamenti ta' kontroll intern fil-qasam tal-akkwist pubbliku ġew implimentati bis-sħiħ.

4.6. Evalwazzjoni

Il-proġett ta' monitoraġġ orjentat lejn ir-riżultati (MOR) tlesta fl-2022. Il-proġett analizza l-azzjonijiet magħżula u pprovda t-taħriġ previst dwar kapaċità ta' monitoraġġ interna mtejba tal-partijiet ikkonċernati rilevanti. L-esperti tal-MOR għamlu rakkomandazzjonijiet dwar ir-rilevanza, l-effiċjenza, l-effettività u s-sostenibbiltà; dawn ġew inkorporati fl-azzjonijiet analizzati u lil hinn minnhom.

Il-Kummissjoni ppubblikat dokument ta' ħidma tal-persunal[4] dwar ir-riżultati tal-evalwazzjoni tal-Programm ta' Għajnuna fl-2022. Din l-evalwazzjoni pprovdiet valutazzjoni indipendenti u evidenza tal-progress li sar biex jinkisbu l-objettivi tar-Regolament dwar l-Għajnuna fil-perjodu 2013-2018. Ir-rapport ta' evalwazzjoni kkonkluda li l-Programm ta' Għajnuna jista' jitqies bħala rilevanti ħafna u, minħabba ċ-ċirkostanzi distintivi tal-kuntest tal-komunità Ċiprijotta Torka, jista' jitqies bħala inizjattiva li relattivament irnexxiet, b'valur miżjud sostanzjali tal-UE.

4.7. Informazzjoni, pubbliċità u viżibbiltà

B'mod ġenerali, fl-2022 ġew organizzati 584 azzjoni ta' viżibbiltà u komunikazzjoni biex jippreżentaw il-ħidma tal-UE. Il-Kummissjoni ppubblikat il-ktejjeb dwar l-appoġġ tal-UE b'rispons għall-COVID-19; sar progress fit-tħejjijiet għall-ktejjeb dwar l-iżvilupp tas-settur privat.

4.8. Konsultazzjonijiet mal-Gvern tar-Repubblika ta' Ċipru

Saru laqgħat ma' rappreżentanti tal-Gvern tar-Repubblika ta' Ċipru, kemm personalment kif ukoll online. Il-Kummissjoni tkompli tibbaża fuq il-kooperazzjoni tal-Gvern għall-verifika tad-drittijiet tal-proprjetà u għall-faċilitazzjoni tal-ħidma tal-kumitati tekniċi bikomunali. Il-Kummissjoni tiltaqa' regolarment mar-Rappreżentanza Permanenti.

5. KONKLUŻJONIJIET

Permezz tal-ħidma li tagħmel f'konformità mal-objettivi tar-Regolament dwar l-Għajnuna, il-Kummissjoni tkompli tagħti assistenza skont ir-Regolament dwar l-Għajnuna biex tiffaċilita r-riunifikazzjoni ta' Ċipru billi tinkoraġġixxi l-iżvilupp ekonomiku tal-komunità Ċiprijotta Torka. Matul l-2022, l-assistenza kompliet tiffoka fuq oqsma li jippreżentaw problemi partikolari għall-konformità futura mal-acquis.

Ir-rekord tal-assistenza tal-passat u l-maturità tal-proġetti se jkunu riflessi kontinwament fl-eżerċizzji ta' programmar futuri. L-isforzi se jkomplu jiffokaw fuq it-twettiq ta' impatt akbar fl-oqsma prijoritarji permezz ta' inqas azzjonijiet iżda permezz ta' azzjonijiet akbar.

Il-Kummissjoni hija lesta li tuża r-riżorsi kif meħtieġ, inkluż fl-ambitu tal-Programm ta' Għajnuna, biex tappoġġa negozjati għal soluzzjoni taħt l-awspiċji tan-NU.

[4] COMMISSION STAFF WORKING DOCUMENT EVALUATION Evaluation of the Aid Programme for the Turkish Cypriot community (2013-2018) - Publications Office of the EU (europa.eu).